

Genişletilmiş Özet

Obezitesi Olan ve Olmayan Ergenlerde Benlik Saygısı ve İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Karşılaştırılması

Giriş

Obezite, vücuttaki yağ dokusu miktarının fazlalığı olarak tanımlanan metabolik bir hastalıktır. Benlik saygısı, Rosenberg'e göre, kişinin kendisine karşı olumlu veya olumsuz tutumu olarak ele alınmıştır. Kişi kendini değerlendirmede olumlu bir tutum içinde ise benlik saygısı yüksek, olumsuz bir tutum içinde ise benlik saygısı düşük olarak kabul edilmektedir. Obezite ile benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiş ve çelişkili sonuçlar bulunmuştur. Çocuk ve ergenlerde obezite ile düşük benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen bazı çalışmalar anlamlı ilişki gösterirken bazıları herhangi bir ilişki tespit edememiştir. Problemlili internet kullanımının nedenlerinin anlaşılmasında odaklanılan kavramların başında benlik saygısı gelmektedir. Obez bireylerde internet bağımlılığı ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen kısıtlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmadaki ana amacımız, obezitesi olan ve olmayan ergenlerde internet bağımlılığı ve benlik saygısının karşılaştırılması, diğer amaçlarımız ise internet bağımlılığı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi ve internet bağımlılığı ve problemlili internet kullanımı ile ilişkili olabilecek faktörleri incelemektir.

Yöntem

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Çocuk Endokrinoloji Polikliniği'nden çocuk ergen psikiyatri polikliniğine obezite tanısı ile yönlendirilen 14-17 yaş aralığında 36 ergen olgu ve olgu grubu ile yaş ve cinsiyete uygun olarak eşleştirilen normal kilo aralığında 36 ergen kontrol grubu olarak çalışmaya alındı. Kilo, boy ve beden kitle indeksi (BKİ) değerleri kaydedildi. Olgu ve kontrol gruplarının psikiyatrik tanıları klinik muayene ve Okul Çağı Çocukları için Duygulanım Bozuklukları ve şizofreni Görüşme Çizelgesi – şimdi ve Yaşam Boyu şekli – DSM – 5 uygulanarak konuldu. Çalışmaya dahil edilen olgular Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) ve İnternet Bağımlılığı Ölçeğini (İBÖ) doldurdu. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme derecesi, anne-baba ilişkisi, babayla ilişki ve psişik izolasyon olmak üzere 12 alt boyuttan oluşmaktadır. Katılımcılar İBÖ'den aldıkları puana göre normal internet kullanıcısı (NİK), riskli internet kullanıcısı (RİK), internet bağımlısı (İB) olarak gruplara ayrıldı. Obez ergenler ve kontrol grubu arasında anlamlı farklılık gösteren değişkenlerin saptanmasında Student's T testi, Ki Kare testi uygulandı. İBÖ puanlarına göre grup karşılaştırmasında Kruskal Wallis testi kullanıldı. Obezite grubu ile ilişkili olan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla enter metodu ile lojistik regresyon analizi uygulandı.

Bulgular

Çalışmamıza dahil edilen olgu ve kontrol grupları arasında yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından anlamlı farklılık saptanmadı. Obez ergenlerin %45,9'u erkekti. Obezite ve kontrol grupları RBSÖ'de değerlendirilen alt ölçekler ve toplam puan açısından karşılaştırıldığında obezite grubunda; anne-baba ilgisi puanının daha düşük ($p=.01$), babayla ilişki puanının daha yüksek ($p=.01$) olduğu tespit edildi. Çalışmamızda İBÖ toplam puanı obezite ve kontrol grupları arasında anlamlı farklılık göstermedi ($p>.05$). Obezite grubuyla ilişkili değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yapılan lojistik regresyon analizinde anne-baba ilgisinin ($p<.05$) ve babayla ilişkinin ($p<.05$) diğer değişkenlerden bağımsız olarak obezite ile ilişkili olduğu saptandı. Benlik saygısı ($p<.01$), insanlara güven duyma ($p=.02$), hayalperestlik ($p=.03$), psikosomatik belirtiler ($p=.04$) ve psişik izolasyonun ($p=.02$) NİK, RİK ve İB grupları arasında anlamlı farklılık gösterdiği; vücut kitle indeksinin ise anlamlı farklılık göstermediği tespit edildi ($p>.05$). Benlik saygısı ve insanlara güven duymanın NİK grubunda RİK ve İB grubuna göre daha yüksek olduğu; hayalperestliğin ve psişik izolasyonun NİK grubunda diğer gruplara göre daha düşük olduğu; psikosomatik belirtilerin ise RİK grubunda diğer gruplara göre daha fazla olduğu saptandı. Regresyon analizi sonucunda erkek cinsiyet ($p<.05$) ve psişik izolasyon ($p<.05$) değişkenleri bağımsız olarak RİK ve İB ile ilişkili bulundu.

Tartışma

Benlik saygısı ve internet bağımlılığı açısından obez olan ve olmayan ergenler arasında fark yoktu. Literatürde obez ergenlerde düşük benlik saygısı ile ilgili çalışmalar olmasına rağmen, beden imajı dışındaki duygusal deneyimler, sosyoekonomik durum, ruhsal bozukluklar, genetik faktörler ve fiziksel görünüm gibi birçok faktör obez ergende benlik saygısını etkilemiş olabilir.

RBSÖ ile belirlenen anne baba ilgisi ve baba ile ilişki obez ergenlerde kontrol grubuna göre daha yüksek bulundu. Bu alandaki çalışmalarda yeme ile ilişkili uygun olmayan ebeveyn tutumları belirlenmeye çalışılsa da ebeveyn ilişkileri ve ergenlerde obezite ile bağlantısını inceleyen az sayıda çalışma bulunmaktadır. Ebeveynlerinden daha fazla sıcaklık, şefkat ve kabullenme gören ergenler sağlıklı beslenme konusunda daha yetkin olabilir. Çalışmamızın bulguları bu alandaki çalışmalar ile ters düşüyor gibi görünse de önceki çalışmalarda belirtilen sağlıksız beslenme ile ilişkilendirilen aşırı korumacılık, talepkarlık gibi ebeveyn özelliklerinin çalışmamızdaki ergenler tarafından ebeveyn ilgisindeki fazlalık olarak değerlendirilmiş olabileceği öne sürülebilir. Obez olan ve olmayan ergenler arasında internet bağımlılığı puanları açısından anlamlı farklılık tespit edilmedi. Benzer şekilde, İBÖ'ye göre belirlenen üç grup arasında da BKİ değerlerinde anlamlı farklılık saptanmadı. Bu alandaki çalışmalar incelendiğinde literatürde çelişkili bulguların yer aldığı görüle de genel kanı obezite ve internet kullanımı arasında belirgin bir ilişki olduğu yönündedir. Çalışmamızda internet kullanımı ile ilişkili durumların incelenmesi amaçlanmış; benlik saygısı ve insanlara güven duymanın hem RİK hem de İB grubunda

normal internet kullanıcısı gruba göre daha düşük olduğu, hayalperestlik ve psikik izolasyonun her iki grupta da normal internet kullanıcısı gruba göre daha yüksek olduğu, psikosomatik belirtilerin ise yalnızca RİK grubunda daha yüksek olduğu saptandı. Daha düşük benlik saygısı olan bireyler zorluklarla başa çıkabileceklerine inanarak sanal dünyada teselli arama yoluna gidebilirler. İnternet kullanımı ise öz yetkinlikleri düşük olan ergenlerde bazı sorunların azaltılmasında önemli bir yol olarak algılanabilir. Çalışmamızda son olarak riskli internet kullanımı ve internet bağımlılığı ile ilişkili değişkenler lojistik regresyon analizi ile incelenmiş, psikik izolasyon ve erkek cinsiyet bağımsız olarak ilişkili değişkenler olarak saptandı. Regresyon analizinde diğer değişkenler kontrol edildiğinde benlik saygısı istatistiksel anlamlılığını yitirdiği görüldü. Bu durumun açıklaması psikik izolasyonun internet bağımlılığı ile daha belirgin olarak ilişkili olması ve benlik saygısı ve internet kullanımı arasındaki ilişkide rol oynayabilecek olması olabilir. Çalışmamızın internet kullanımı, obezite ve benlik saygısı ilişkisi arasındaki ilişkiyi inceleyen az sayıda çalışmadan biri olması sebebiyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.